

Referanser:

Arkivsak: 18/01859-5

Saksdokumenter:

Brev til bispemøtet om utdanning
Formingsløp
Mulige temaer i åndelig veiledning

Videreutdanning i åndelig veiledning

Sammendrag

Bispemøtet ble i vår kontaktet av en gruppe som representerer ulike miljøer innenfor åndelig veiledning og retreatarbeid tilknyttet Den norske kirke (Dnk). De er også tidligere medlemmer i Fagrådet for kristen spiritualitet. De etterlyser en større oppmerksomhet på åndelig veiledning for ansatte i Dnk, og at det blir gjort et arbeid for å kvalifisere flere medarbeidere til åndelige veiledere. De legger fram en skisse til et kursprogram for å kvalifisere nye åndelige veiledere, og ønsker å bidra til dette arbeidet.

Åndelig veiledning kan gi nødvendig påfyll til prester og andre kirkelige medarbeidere som har som oppgave å gi videre til sine menigheter, og det er viktig at dette arbeidet opprettholdes og kvalitetssikres. Bispemøtet kan være en sentral aktør, og bør diskutere sin rolle i å videreføre dette arbeidet.

Forslag til vedtak

Bispemøtet takker for henvendelsen, og bekrefter behovet for åndelig veiledning for prester og andre medarbeidere i Den norske kirke.

Bispemøtet ber arbeidsutvalget om å utarbeide mandat og nedsette et utvalg for videre utredning av et kvalifiseringsprogram for åndelige veiledere.

Saksorientering

Bakgrunn

I brevet til Bispemøtet peker denne gruppen på et økende behov for åndelig påfyll blant kirkelige medarbeidere, noe det må være rom for i en kirke. Prester, diakoner og kateketer er også forpliktet på sitt vigslingsløfte, der de lover at de «i bønn og studium trenger dypere inn i de hellige skrifter og den kristne tros sannheter». Det kan ta form av åndelig veiledning, bønneveiledning, retreat, meditasjon og stillhetsarbeid. Flere bispedømmer tilbyr dette til sine prester, men det er behov for kvalifiserte åndelige veiledere.

Det var flere prester som tok etterutdanningskurs i åndelig veiledning arrangert av Presteforeningen på tidlig 2000-tall, men flere av disse har nå gått over i eller nærmer seg pensjonsalder. For at denne kompetansen ikke skal bli borte fra Dnk, bør et nytt kurstilbud i en eller annen form etableres. De miljøene som finnes vil kunne bidra til at denne kunnskapen overføres til nye medarbeidere, særlig prester, men også andre kirkelig ansatte som diakoner og kateketer. Gruppen skisserer et kvalifiseringsprogram i tre trinn, som et forslag til hvordan en kvalifisering av åndelige veiledere kan foregå, og ber om klarsignal fra Bispemøtet til å gå videre i dette arbeidet.

Nettverket og miljøene som finnes innenfor åndelig veiledning har personer som kan ta ansvar for innhold og gjennomføring av opplæring, og det finnes miljøer i Nidaros, Borg og Stavanger som kan være ressurser og øvingsarenaer. Det finnes også i Bjørgvin, men der er de allerede i gang med opplæring. Programmet er relativt omfattende, med til sammen ca. seks uker i løpet av tre år med samling/praksis i tillegg til teoretisk studium, og vil måtte kreve studiepermisjon. Dette har både økonomiske og personmessige konsekvenser. Denne saken berører EVU-feltet, og man må diskutere om kurset skal faglig forankres ved en utdanningsinstitusjon, og om det skal være poenggivende. Dette vil være et ressurskrevende kurs, og det må derfor kvalitetssikres.

Kursskissen gir ingen nærmere beskrivelse av det teoretiske grunnlaget. Veiledningen tar utgangspunkt i den ignatianske tradisjonen, men praktisert med teologisk skjønn og med inspirasjon fra den felles-kirkelige tradisjonen. Det oppgis en liste med temaer: Innføring i kristen spiritualitet (ulike former for bønn, stillhet, meditasjonsformer), innføring i åndelig veiledning/veiledning i bønn, sjelesorg, retrett, diverse andre emner innenfor åndelig veiledning. Mulige slike emner er listet opp i eget vedlegg. Fagdagen i åndelig veiledning er tenkt som en del av opplegget. Læringsprosessen vil være en veksling mellom praktisk erfaring og teoretisk refleksjon. Dette er en foreløpig skisse, som kan være utgangspunkt for videre konkretisering og en mer utfyllende beskrivelse.

Åndelig veiledning

Hva menes med åndelig veiledning? Det finnes flere definisjoner av åndelig veiledning. Leif Gunnar Engedal viser i artikkelen «Tre stemmer, én sang?»¹ i magasinet STREK til en «klassisk» definisjon fra ignatiansk tradisjon: «vi definerer altså kristen åndelig veiledning som den hjelp som blir gitt av en kristen til en annen, som gjør denne andre personen i stand til å bli oppmerksom på Guds personlige kommunikasjon med ham eller henne og svare denne Gud som kommuniserer personlig, vokse i fortrolighet med ham, og leve ut konsekvensene av dette forholdet». Åndelig veiledning springer ut av den kristne kirkes liv i verden, og lever av de innsikter og praksiser som den kirkelige tradisjon forvalter. Altså har åndelig veiledning en forankring i en trinitarisk gudstro, og har et vell av ressurser fra kirkens fromhetstradisjon å spille på. I tillegg vil man kunne hente ressurser også fra andre fag, som psykologi, psykoterapi og sosiologi, for verdifulle bidrag inn i dette arbeidet.

Det er den religiøse erfaringen som står sentralt i åndelig veiledning, Guds kommunikasjon med et troende menneske. Det egenartede som utforskes i åndelig veiledning er bønningen og stillheten, og det legges vekt på følelsenes rolle i møte med bønn og bibeltekster. Det stilles krav til de som går i åndelig veiledning til å sette av tid til stillhet, bønn og refleksjon. Det handler om å øve opp en åndelig disiplin og øve opp en varhet for «Guds stemme», for bevegelser og reaksjoner i eget sinn, og lydhørhet for Guds kall til praktisk tjeneste i verden. Åndelig veiledning kan gi en hjelp til denne øvelsen, en kvalifisert hjelp til bønn.

En viktig ressurs for åndelig veiledning er retreatbevegelsen, og retreatsteder finnes mange steder i landet. Det finnes mange former for retreat, men fellesnevneren er taushet, som også er retreatens viktigste virkemiddel. Man trekker seg tilbake fra hverdagens impulser, for i ro og stillhet søke den treenige Gud og finne den indre samtalen med Gud, bønningen. Andre virkemidler er bibellesning, nattverd, tidebønner, meditasjon og veiledning. Retreatere kan være kortere eller lengre opphold på et retreatsted, men kan også ta form av mer jevnlig retreat i hverdagen. Mange kirkelige medarbeidere deltar på retreatere, og dette er verdifulle

¹ [Tre stemmer, én sang? | Magasinet STREK \(strekmag.no\)](https://strekmag.no)

kilder til åndelig påfyll i travle arbeidshverdager. Retreatbevegelsen vil kunne være en viktig bidragsyter i arbeidet med åndelig veiledning.

Er det andre former for samtaler/veiledning som også kan ha elementer av åndelig veiledning? Arbeidsveiledning er noe annet, men i en kirkelig kontekst vil det allikevel kunne ha overlappende tema med åndelig veiledning. Sjelesorg har videre rammer og en åpnere målsetning, og har ikke egne åndelige erfaringer og gudstro som forutsetning. I sjelesorgen møtes et større spekter av menneskelig livserfaringer og belastninger med Guds omsorg, og bearbeides i lys av kristen tro. Grensene mellom åndelig veiledning og sjelesorg er imidlertid porøse, og som Leif Gunner Engedal skriver i nevnte artikkel så har de to retningene samme opphav og kontekst. Det er teologiske praksiser som er forankret i trinitarisk gudstro og kirken som sosialt og sakramentalt fellesskap. Troserfaringer kan være tema i sjelesorgen, og bibellesning og bønn kan være viktige elementer.

Biskopens ansvar for åndelig veiledning

Prester, diakoner og kateketer er gjennom sin vigsling forpliktet på å «i bønn og studium trenger dypere inn i de hellige skrifter og dem kristne tros sannheter». Dette er dermed en sentral i tematikk i biskopens tilsyn med vigslede medarbeidere, et tilsyn som etter kirkemøtevedtaket om kirkelig organisering skal styrkes. Biskopene utfordres positivt til å i større grad ta ansvar og legge til rette for ulike former for åndelig veiledning, og å ta dette opp i sine samtaler med de vigslede medarbeiderne. Her gjøres mye allerede, men det er lokale variasjoner. Det kan være nyttig med en oversikt av hva slags støtte som gis, hva som tilbys og hva slags ressurser som allerede finnes i det enkelte bispedømme. Det kan vurderes om Bispemøtet her skal ha en tydeligere rolle i systematisering, koordinering og tilrettelegging.

Biskopen har et bredere tilsynsansvar enn kun for vigslede medarbeidere, tilsynet er for hele menigheten. Åndelig veiledning kan tilbys også ikke-vigslede. Det regelmessige, åndelige livet i en menighetsstab med felles bønn, bibellesning og andakt er viktig for kirken som et åndelig fellesskap og for den enkelte som står i en kirkelig tjeneste. Flere menigheter har allerede aktiviteter som retreat i hverdagen, stille kvelder, tidebønner osv., og både ansatte og frivillige medarbeidere kan utrustes og utfordres til å ta ansvar for slike lavterskeltilbud i menighetene. Biskopen har mulighet til å ta opp og oppfordre til dette regelmessige åndelige livet i menighetene under visitas og gjennom andre kontaktpunkt med lokalmenigheten.

Arbeidsgruppe

For følge opp dette videre bør BM vurdere å opprette et utvalg med mandat til å undersøke og foreslå hvordan dette kan se ut som et ansvarsområde under Bispemøtet. Ting som må utredes er bl.a. behov, tematikk, alternative grep, andre kirkers tradisjon og praksis. Et slikt utvalg kan bestå av en biskop, en prost, en prest, en diakon, en representant fra nettverket for åndelig veiledning, en fra retreatbevegelsen og en fra lærestedene.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Skriv inn teksten her